

Atlas van het Westland

10.000 jaar ruimtelijke ontwikkeling

Marcel IJsselstijn | Yvonne van Mil

Uitgeverij THOTH Bussum

Inleiding Het Westlandse landschap als puzzel 7

1 Het Westland in wording Landschap en bewoning in prehistorie en Romeinse tijd 13

Marcel IJsselstijn

Een dynamisch landschap van zand, klei en veen 14

Middensteentijd (9500-5000 v.Chr.): rivieren, donken en veengroei 15

Nieuwe steentijd (5000-2000 v.Chr.): zee, strandwallen en getijdengeulen 19

Bronstijd (2000-800 v.Chr.): bewoning op de strandwallen en het ontstaan van krekensystemen 20

IJzertijd (800-12 v.Chr.): de doorbraak van de Gantel en de vorming van de eerste haakwal bij Monster 21

Vroeg-Romeinse tijd (12 v.Chr.-70 n.Chr.): Cananefaten en Romeinen 23

Forum Hadriani, stad van de Cananefaten 24

Andere nederzettingen en ontginningen in de midden-Romeinse tijd (70-270 n.Chr.) 28

Een plotseling einde? Bewoning in de laat-Romeinse tijd (270-450 n.Chr.) 32

De betekenis van prehistorie en Romeinse tijd voor het hedendaagse landschap 33

2 De dynamiek van de Maasmond Landschap en bewoning (450-1134) 35

Marcel IJsselstijn

Een lange aanloop tot snelle veranderingen 36

Landschappelijke ontwikkelingen in de vroege middeleeuwen (450-900): veenvorming, bosgroei, kustterugtrekking en duinvorming 37

Bewoning in de Merovingische tijd (450-700): op de hoger gelegen, oude woongronden 40

Bewoning in de Karolingische tijd (700-900): Holtsele, Maasmuiden, Maasland en andere nederzettingen 42

Verschuivende machtsverhoudingen: de opkomst van het West-Friese graafschap en de slag bij Vlaardingen (1018) 44

Landschap en bewoning (900 tot 1134): het begin van de veenontginningen 47

De overstromingen van 1134 en 1163 54

De betekenis van de vroege middeleeuwen voor het hedendaagse landschap 56

3 De structuur is bepaald Landschap en bewoning in de late middeleeuwen (1134-1500) 59

Marcel IJsselstijn

Van natuur- naar cultuurlandschap 62

De Maasbedijking en buitenpolders 63

De ontwikkeling van 's-Gravenzande 67

(Her)ontginningen na de 12de-eeuwse overstromingen 68

Bestuur en grondbezit tot 1500 71

Waterstaatkundige organisatie en infrastructuur voor 1500 75

Religieuze functies voor 1500 84

De betekenis van de late middeleeuwen voor het hedendaagse landschap 87

4 Het gebruik van een divers landschap Ruimtelijke ontwikkelingen in de vroegmoderne tijd (1500-1850) **89**

Marcel IJsselstijn

Aanpassingen voor verschillende soorten gebruik **90**

Bevolkingsontwikkeling tussen 1500 en 1850: versnelde groei **90**

Middelen van bestaan en de oorsprong van de tuinbouw **92**

Huis Honselaarsdijk **94**

Transport en waterstaat: trekvaarten, verveningen en nieuwe buitenpolders **95**

Reformatie in het Westland **100**

Van ambachten naar gemeenten **103**

De betekenis van de vroegmoderne tijd voor het hedendaagse landschap **111**

5 Opbloei van de tuinbouw Modernisering van het Westlandse landschap (1850-1950) **113**

Yvonne van Mil

Voorbode voor ingrijpende veranderingen **115**

Opbloei en modernisering van de tuinbouw in de tweede helft van de 19de eeuw **116**

Nieuwe infrastructuur en hernieuwde bloei in de tuinbouw in de jaren 1920 **124**

Het typische Westlandse tuinbouwlandschap en de uitbreiding van de dorpskernen **131**

Gemeentelijke herindelingen **138**

Impact van de crisis in de jaren dertig en de Tweede Wereldoorlog **142**

De betekenis van de opbloei van de tuinbouw voor het hedendaagse landschap **147**

6 Strijd om de ruimte Transformatie van het Westlandse landschap (1950-2000) **149**

Yvonne van Mil

Ruim baan voor de tuinbouw **150**

Het Westlandse landschap omstreeks 1950 **150**

Eerste streekplan Westland uit 1965 **156**

Op weg naar 1980 **157**

Nieuw regionaal plan voor het Westland **166**

Maakbaarheid in de jaren 1980 en 1990 **167**

De betekenis van de verdergaande verdichting voor het hedendaagse landschap **175**

7 Het nieuwe Westland Transformatie van het Westlandse landschap vanaf 2000 **177**

Yvonne van Mil

Uitdagingen voor de 21ste eeuw **178**

Het Nieuwe Westland **178**

De gemeente Westland als Greenport **181**

Westland in de 21ste eeuw **184**

Planbeschrijvingen **192**

De betekenis van het nieuwe ruimtelijk beleid voor het hedendaagse landschap **196**

8 Het Westlandse landschap als puzzel 10.000 jaar ruimtelijke ontwikkeling **199**

Marcel IJsselstijn / Yvonne van Mil

Noten **206**

Literatuur **213**

Topografisch register **219**

Personenregister **222**